

#justiceelates

**ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ ТА
ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ
РОЗРАХУНКУ ТА ПОНОВЛЕННЯ**

Андрій Іванів
радник EQUITY

ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ

- у процесуальних кодексах
- у виконавчому провадженні як частині судового процесу

ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ

- **загальне** нормативне регулювання – Цивільний кодекс України
- **спеціальне** – окремі профільні закони
- **«оперативне»** - окремі непрофільні закони, які регулюють питання, пов'язані з ПД у відповідності до суспільних змін (епідемія/військова агресія)

» Указ Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні»

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан.

» 02 березня 2022 року Рада суддів України надала свої рекомендації щодо дотримання режиму роботи та строків розгляду справ.

Рекомендовано «Виважено підходити до питань, пов'язаних з поверненням різного роду процесуальних документів, залишення їх без руху, встановлення різного роду строків, по можливості продовжувати їх щонайменше до закінчення воєнного стану.»

ЧИМ МИ «ЖИВЕМО» НА СЬОГОДНІ:

- 2 квітня 2020 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)»
- Постановою КМУ від 23.12.2022 р. № 1423 **строк дії карантину продовжено до 30.04.2023 № 540-ІХ.**

ЯКІ СТРОКИ БУЛО ПРОДОВЖЕНО

Законом від 30.03.2020 № 540-ІХ

Господарський кодекс України	Строки, визначені статтями 232 (штрафні санкції), 269 (гарантії товару), 322 (позовна давність по договору підряду), 324 (пред'явлення позову щодо збитків по договору підряду) ГК України
Цивільний кодекс України	Строки, визначені статтями 257 (загальна позовна давність), 258 (спеціальна позовна давність), 362 (переважне право), 559 (припинення поруки), 681 (спеціальна позовна давність), 728 (спеціальна позовна давність щодо розірвання договору дарування), 786 (спеціальна позовна давність), 1293 ЦК України

ЯКІ СТРОКИ БУЛО ПРОДОВЖЕНО

Законом від 30.03.2020 № 540-ІХ

Кодекс адміністративного судочинства України

Строки, визначені статтями 47, 79, 80, 114, 122, 162, 163, 164, 165, 169, 177, 193, 261, 295, 304, 309, 329, 338, 342, 363 цього Кодексу, а також інші процесуальні строки щодо зміни предмета або підстави позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог, подання доказів, витребування доказів, забезпечення доказів, а також строки звернення до адміністративного суду, подання відзиву та відповіді на відзив, заперечення, пояснень третьої особи щодо позову або відзиву, залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, пред'явлення зустрічного позову, розгляду адміністративної справи, апеляційного оскарження, розгляду апеляційної скарги, касаційного оскарження, розгляду касаційної скарги, подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами **продовжуються на строк дії такого карантину.**

Строк, який встановлює суд у своєму рішенні, не може бути меншим, ніж строк дії карантину, пов'язаного із запобіганням поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)".

ЯКІ СТРОКИ БУЛО ПРОДОВЖЕНО

Законом від 30.03.2020 № 540-IX

Господарський процесуальний кодекс України

Строки, визначені статтями 46, 157, 195, 229, 256, 260, 288, 295, 306, 321, 341, 346, 349, а також інші процесуальні строки щодо зміни предмета або підстави позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог, апеляційного оскарження, залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги, подання заяви про скасування судового наказу, розгляду справи по суті, строки, на які зупиняється провадження, подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, звернення зі скаргою, оскарження рішення третейського суду, судового розгляду справи, касаційного оскарження, подання відзиву продовжуються на строк дії такого карантину.

Строк, який встановлює суд у своєму рішенні, не може бути меншим, ніж строк карантину, пов'язаного із запобіганням поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)".

ЯКІ СТРОКИ БУЛО ПРОДОВЖЕНО

Законом від 30.03.2020 № 540-IX

Цивільний процесуальний кодекс України

Під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки, визначені статтями 49, 83, 84, 170, 178, 179, 180, 181, 185, 210, 222, 253, 275, 284, 325, 354, 357, 360, 371, 390, 393, 395, 398, 407, 424 цього Кодексу, а також інші процесуальні строки щодо зміни предмета або підстави позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог, подання доказів, витребування доказів, забезпечення доказів, а також строки звернення до суду, подання відзиву та відповіді на відзив, заперечення, пояснень третьої особи щодо позову або відзиву, залишення позовної заяви без руху, подання заяви про перегляд заочного рішення, повернення позовної заяви, пред'явлення зустрічного позову, заяви про скасування судового наказу, розгляду справи, апеляційного оскарження, розгляду апеляційної скарги, касаційного оскарження, розгляду касаційної скарги, подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами продовжуються на строк дії такого карантину.

Законом від 18.06.20 № 731-IX було внесено зміни у відповідні положення процесуальних кодексів:

1

«Під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), суд за заявою учасників справи та осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки (у разі наявності у них права на вчинення відповідних процесуальних дій, передбачених цим Кодексом), поновлює процесуальні строки, встановлені нормами цього Кодексу, якщо визнає причини їх пропуску поважними і такими, що зумовлені обмеженнями, впровадженими у зв'язку з карантинном. Суд може поновити відповідний строк як до, так і після його закінчення.

2

Суд за заявою особи продовжує процесуальний строк, встановлений судом, якщо неможливість вчинення відповідної процесуальної дії у визначений строк зумовлена обмеженнями, впровадженими у зв'язку з карантинном.

20-денний строк

з часу набрання чинності Законом України
від 18 червня 2020 року № 731-IX

закінчився

06 серпня 2020 року

Законом України від **15.03.2022 року** № 2120-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» внесено зміни Прикінцеві положення Цивільного кодексу України, **зокрема:**

«У період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану строки, визначені статтями 257-259, 362, 559, 681, 728, 786, 1293 цього Кодексу, продовжуються на строк його дії.»

» Процесуальні строки:

Постанова КАС ВС від 13.05.2021 р. №240/18478/20:

- «Вказує, що був позбавлений можливості звернутись до суду з позовом як з 26 березня 2020 року так і з 7 серпня 2020 року, у зв'язку з тим, що є особою з інвалідністю 2 групи, має серйозні захворювання, проживає за межами міста Житомир, відноситься до групи ризику, визначеною рекомендаціями Національної служби здоров'я та МОЗ, тому особливо остерігався будь-яких контактів під час дії карантину.
- ...Отже, перебіг строку звернення до суду з позовом у справі, що розглядається, розпочався 27 березня 2020 року (наступний день за днем здійснення виплати, розрахунку при звільненні), а сплив зазначений строк, відповідно, 27 квітня 2020 року. Оскільки позивач звернувся до суду з позовом 23 жовтня 2020 року, то він пропустив місячний строк звернення до суду з позовом.»
- ...Позивачем не зазначено обставин та не надано доказів, які б доводили, що запровадження карантинних заходів не дозволило позивачу скористатись судовим захистом. Окрім того, позивач не був позбавлений можливості подати позовну заяву через підсистему "Електронний суд" або через представника.»

» Позовна давність (1):

Постанова КГС ВС від 02.02.2023 р. у справі № 914/3716/21:

- «Отже, в переліку статей, передбачених пунктом 12 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" Цивільного кодексу України, відсутня стаття 315 Господарського кодексу України.
- Також в ухвалах Верховного Суду від 31.01.2022 у справі №910/11782/21, від 31.01.2022 у справі № 910/6914/21 зазначено те, що стаття 315 Господарського кодексу України не підпадає під перелік статей, строки яких продовжено на строк дії карантину, передбачених пунктом 12 Прикінцевих та перехідних положень Цивільного кодексу України.
- Положення частини третьої статті 925 Цивільного кодексу України та частини п'ятої статті 315 Господарського кодексу України співвідносяться як загальна та спеціальна: за загальним правилом до вимог, що впливають із договору перевезення вантажу, пошти, застосовується позовна давність в один рік з моменту, що визначається відповідно до транспортних кодексів (статутів), але для пред'явлення перевізником до вантажовідправників та вантажоодержувачів позовів, що впливають з перевезення, встановлюється шестимісячний строк.

» Позовна давність (2):

Постанова КЦС ВС від 13.10.2021 р. у справі № 737/771/20:

- «Доводи касаційної скарги про дотримання банком позовної давності при зверненні до суду 28 вересня 2020 року з цим позовом, адже **14 червня 2017 року** боржник вчинив дії, що свідчать про переривання позовної давності, а на час спливу позовної давності - 14 червня 2020 року, діяв Закон України від 30 березня 2020 року № 540-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», на увагу не заслуговують, оскільки цим законом були продовжені строки у зв'язку з установленням карантину лише до 06 серпня 2020 року (Закон України № 731-ІХ від 18 червня 2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо перебігу процесуальних строків під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)»), однак позов банк подав **28 вересня 2020 року**, тобто поза межами встановленої законом позовної давності.

» Позовна давність (3):

Постанова КЦС ВС від 07.09.2022 р. у справі № 679/1136/21:

- Виходячи із взаємозв'язку норм права, які були прийняті органом законодавчої влади в Україні під час дії карантину, введеного Урядом України у зв'язку із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), цілей, з метою яких ці норми впроваджені, а також з метою недопущення безпідставного звуження прав учасників цивільних правовідносин, колегія суддів дійшла висновку, що пункт 12 Перехідних і прикінцевих положень ЦК України щодо продовження під час карантину строків загальної і спеціальної позовної давності, передбачених статтями 257, 258, 362, 559, 681, 728, 786, 1293 цього Кодексу, підлягає застосуванню і у тому випадку, коли тривалість строку позовної давності, визначена законом, була збільшена за домовленістю сторін на підставі статті 259 ЦК України.

» Вузкий період?:

Ухвала ВП ВС від 01.02.2023 р. у справі № 910/18489/20:

28. До набрання чинності Законом № 540-ІХ не існувало норм щодо можливості продовження позовної давності (в тому числі встановленої статтями 257, 258 ЦК України) у зв'язку із запровадженням карантину через пандемію COVID-19. Тобто цей Закон містить нову норму, яка врегульовує суспільні відносини, що не були раніше унормовані і фактично виникли лише із запровадженням карантину відповідно до Постанови № 211, отже, немає ризику виникнення конфлікту норм, які регулюють однакові суспільні відносини.

29. Закон № 540-ІХ містить пряму вказівку на продовження позовної давності на строк дії карантину, який відповідно до Постанови № 211 починається саме з 12.03.2020.

30. При цьому правовий режим та суспільно-економічні наслідки карантину, що виник через пандемію COVID-19 та тривав з 12.03.2020 до 02.04.2020 (до набрання чинності Законом № 540-ІХ), фактично не відрізнялись від тих, що існували після зазначеної дати. Тому позиція щодо можливості продовження позовної давності лише в разі, якщо вона мала сплинути з 02.04.2020, унеможливорює звернення інших осіб до суду лише на тій підставі, щодо позовна давність стосовно їх вимог мала спливати в період з 12.03.2020 до 02.04.2020.

31. У зв'язку із цим колегія суддів вважає, що відсутні підстави пов'язувати можливість продовження позовної давності саме з датою набрання чинності Законом № 540-ІХ, а не з датою введення карантину.

ТАКИМ ЧИНОМ,

сам факт запровадження карантину та/чи воєнного стану не свідчить про безумовне поновлення пропущеного процесуального строку без наведення заявником негативних обставин, які зумовлені обмеженнями/обставинами і були перешкодою у вчиненні стороною процесуальних дій.

В той же час, позовна давність підлягає продовженню безумовно на період воєнного стану, допоки інше буде визначено законодавством.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

шлях до діджиталізації –
наявні асинхронні зміни в
законодавства та практиці

1

вікно зловживання –
частину змін треба деталізувати
у процесуальних кодексах

2

втрата актуальності –
можна стверджувати, що частину
строків, слід відновлювати

3

”

*Середній термін перебування
справи в 2021 році в господарському
судочинстві – **210 днів**, з них в суді
1 і 2 інстанції – **160 днів**.
В 2022 році – збільшився з
об’єктивних причин*

Всеволод Князєв
Голова Верховного Суду

ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА!